

Bettina Cruz Velázquez. Lurraren defendatzaile indigena

Gaztetatik engaiatua

"Ikasle mugimenduan hasi nintzen 13 urterekin, herrian bertan, garraioen merkatzearen eta hezkuntzaren alde. Gogoan dut amak babestu ninduela, beste guraso batzuekin batera, egiten genuena bidezkoa zela iritzita. Nekazal ingeniari-tza ikasi nuen ondoren Mexikoko UNAMen, eskualdeko landa garapena Chapingo unibertsitatean eta lurralde antolaketa Bartzelonan. Ezkondua naiz eta bi alaba ditut. 2012an kartzelatu ninduten, aberastasun nazionalaren kontrako delituak leporatuta. Nire senarrak ere mugimenduan parte hartzen du, berriki sikarioak bidali zituzten haren bila lantokira eta bolada batez eskualdetik kanpora alde egin behar izan du".

Mexikoko Oaxacako Tehuantepec-eko istmoan sortu zen Bettina Cruz Velázquez (Juchitán de Zaragoza, 1962) eta han bizi da. Gaztetatik ibili da borroka sozial eta politikoetan engaiatua eta, egun, Indigenen Kongresu Nazionalak (CNI) aukeratutako Indigenen Gobernu Kontseiluko (CIG) gobernu organoaren batzarkidea da. Bere lurraldean enpresa handiak -tartean euskal enpresak- eraikitzen ari diren aerosorgailu parkeen aurkako mugimenduko buruetakoa dugu.

"Iberdrola berdez mozorrotzen da"

Jabi Zabala

@sarean

ARGAZKIAK: INIGO AZKONA BIKANDI

Energia eolikoaren aurka zaudete?

Ez, lurraren berotzea moteldu dezaketene energia berriztagarrien alde gaude. Inposatzearen aurka gaude, ordea, gure bizimoduaren aurkako garapen eredu arrotza ezarri nahi baitigute diru gehiago irabazi beste helbururik ez duten enpresa handiek. Gainera, energia us-tez berdea ez da hain berdea. Adibidez, Iberdrola aztertu dugu: berdez margo-tzen du bere burua baina sortzen duen energiaren %4 besterik ez dator iturri berriztagarrietatik. Ez dute berotze globala geldiarazteko asmo zintzorik. Enpresek karbonoaren merkaturia sortu dute, hau da, karbono bonuak eros ditzakete euren karbono isurtzeak moteldu gabe. Lurraldean eta jendeen esplotazio prozesu asko daude haize sorgailuen eraikuntzan. Nahi dugu jendeak era integralean ikusi ahal izatea energia eolikoaren kontua, ez dezatela energia, haizeak sortuta egonda ere, berez berdea delako ideia saldu.

Nola hasi zen parke eolikoaren eraikuntza Oaxacan?

Tehuantepec-eko istmoan bost herri in-

digena bizi gara eta, gure zoritxarrerako, eskualde haizetsua da. Ez genuen espero haizea gure hondamendiaren abiapuntua izango zenik, izan ere, gure hizkuntzan haizea zein arnasa "bi" hitzarekin izendatzen ditugu. Kioto eta Parisen hartu ziren erabakien ondorioz, trantsizio energetikoarekin konpromisoa hartu du Mexikok ere, energia berriztagarriak ustiatzeko. Bada, sistema kapitalista globala planeta osoko lurretara hedatzen da, herriei ondasunak eta baliabideak kenduz. Hor hasi dira agertzen gurean enpresa handiak, batzuk zuek ezagutuko dituzuenak: Gamesa, Fenosa, Acciona, Renovalia Energy, Abengoa, Siemens...

Printzipioz onuragarria beharko luke eskualdearentzat.

Enpresak gure eskualdearen garapenerako ari omen dira inbertitzen, denontzako lanpostuak sortzeko, baina gauzak ez dira horrela. Hasteko, gobernuak mila milioi dolarreko inbertsioa iragarri duenean inoiz ez du esan inbertsio horren %80 teknologian geratuko dela, Mexikotik kanpo, teknologia sortzen den gu-

neetan. Beste %20 parkea instalatzen ari direnek eramaten dute eta %0,1 jasotzen dute lurren jabe diren nekazariek. Lege hizkeran idatzitako 17 orrialdeko kontratua sinarazten diete idazten eta irakurtzen ez dakiten indigenei. Neoliberalismoa indarrean sartu zenetik gobernu energia sorkuntzatik at dago eta sektorea espekulatzailen esku dago. Milaka hektarea bereganatu dituzte, dagoeneko 1.925 aerosorgailu ezarri dituzte 25 parke eolikotan eta gobernua 3.000 megawatt gehiago ezarri nahi ditu. Eragina oso handia da lurraldean.

Zein da parkeen eragina komunitateetan?

Era askotan eragiten dute: ezberdintasun sozialak areagotu dira, lurra zatikatu egiten da, nekazaritza eta abeltzaintza egotzi... Deforestazioa da beste ondorio bat, bideak egiten dituzte eta sorgailuen inguruak soildu egiten dituzte plataformak eta garabiak ezartzeko, animalia asko hiltzen dira... Ekologian galera handia dakarte. Oxfam-ek egindako ikerketa baten arabera, inguruko biztanleen %46 pobrezia larrian bizi da.

“Ez genuen espero haizea gure hondamendiaren abiapuntua izango zenik, izan ere, gure hizkuntzan haizea zein arnasa ‘bi’ hitzarekin izendatzen ditugu”.

Bizi maila urratzen ari da, nekazaritza eta arrantza ekoizpenak gero eta urriago dira. Prostituzioa ere dezente igo da, proiektu handi hauetako langile gehienak urrundik datozen gizonezkoak direlako. Bitartean, argindarraren tarifak igo dira eta, paradoxikoki, ordaindu ezinik bizi dira eskualdeko familia asko.

Zer egin dezakezue horren aurrean?

Herri indigena moduan eskubidea dugu galdatuak izateko, aurretik informatuta eta libreki erabakitzeke. Mexikok sinatu dituen nazioarteko itunetan dago hori.

Zergatik ez da egiten?

Ez gaituztelako pertsonatzat hartzen. Horren erakusgarri da enpresa horiek ez dutela zergarik ordaintzen. Argindarraren garestitzearen aurkako eta lurraren defentsarako mugimendua sortu da gurean, baina guk bakarrik ez dugu txikizioa gelditzerik izango. David gara

Goliaten aurka, baina ez dakite habaila hura sareak direla gaur egun, jende gehiagorekin harremanetan egon ez bagina aspaldi hilko gintuzten.

Nola dago indigenen mugimendua Mexikon egun? Duela ia 25 urte eztanda handia egon zen EZLNren inguruan baina egun informazio gutxiago heltzen zaigu.

EZLN baino gehiago da Mexikoko mugimendu indigena. Hura aldarria izan zen, mugarria, herrialdeko mugimendu indigenak ikustarazteko. Hasi ginen elkar ezagutzen eta gure burua aitortzen. Orain eskuartean duguna Indigenen Gobernu Kontseilua da, eta bestelako sektore zanpatuekin inoiz baino elkartuago gaude. Badira nazioarteko kapitalaren gosegatik jazarritako lurralde eta giza talde ugari, argitu gabeko sarraskiak... Hor dago María de Jesús Patricio *Marichuy* presidentetzarako hautagai indigenak lau hilabetez egin duen ibilbidea. Bertan aukera izan dugu gure mugimendua indartzeko, adostasunak bilatzeko, ezberdintasunak gainditzeko. Ez da egongo etorkizunik Mexikon horrela egiten ez badugu. ■